

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. дпн Клавдия Василева Сапунджиева, СУ "Св. Кл. Охридски"
на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен "доктор"

в област на висше образование: 1. Педагогически науки

професионално направление: 1. 2. Педагогика – Теория на възпитанието и дидактика

Автор: Асма Ахмед Абдулла Каншун

Тема: "Развитие на девическото образование в Йемен след Обединението (1990)"

Научен ръководител: проф. дпн Йордан Колев, ЮЗУ

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Асма Ахмед е докторант в редовна форма на обучение към катедра "Предучилищна и начална училищна педагогика" в ЮЗУ "Н. Рилски". По процедурата няма нарушения, а представеният комплект от документи е съобразен с Правилника за развитие на академичния състав на ЮЗУ. Изборът на темата е съобразен с научните и професионалните интереси на докторанта, които съчетават педагогическата подготовка и преподавателската практика, тъй като Асма Каншун е завършила висшето си образование в СУ „Св. Кл. Охридски” и е преподавател в университета в гр. Сана, Йемен.

2. Актуалност на тематиката

Дисертацията изследва проблематика, която има общопедагогическо, историко-педагогическо, сравнително и регионално значение. Изследването има амбициозната задача да представи образователната действителност в Йемен, като решаващ фактор за модерната държава и в частност модернизиранието на образователната система в сегмента, обхващащ девическите училища и историко-педагогическите характеристики на девическото образование.

3. Познаване на проблема

Дисертацията е резултат на обстойно проучване на изследвания проблем и анализ на различните му теоретични, фактологични и практически измерения. Анализирани са основни теоретико-документални източници по темата, събрани са и са обработени статистически данни, закони, наредби, учебни планове и учебни програми, които разкриват генезиса, развитието и актуалното състояние на девическото образование в Йемен. Проучената литература включва 140 източника. В резултат е налице едно изследване, което анализира състоянието на образованието на жените в Йемен и предлага конкретни препоръки за неговото оптимизиране.

4. Методика на изследването

Методиката дава възможност за адекватно изследване на проблема. По същество изследването е историко-педагогическо и е проведено на три етапа за периода 2013 – 2015 година. Спазени са основните принципи, характерни за този тип научни разработки, обосновани са и са използвани различни подходи – системен, аналитичен, хронологичен. Основните методи са: историко-хронологичен, сравнителен анализ и обобщаване и проекции на българския опит в девическото образование. В това отношение арсеналът би могъл да е по-широк и да се включат по-активно и методите теоретичен анализ и синтез, критичен анализ и др. Научно-изследователската концепция е добре очертана, задачите са постижими и обхващат възможните страни и проекции на проблема.

5. Структура и характеристика на дисертационния труд

Трудът е структуриран съобразно представената изследователска логика и включва: постановка, четири глави, заключение, библиография и приложения, общо 292 страници. Дисертацията е резултат от на дългогодишни проучвания и изследователски усилия. Тя е лично дело на докторанта, но личи и влиянието на стила на научния ръководител, което е положителен факт и дава възможност за сравнителни проекции по темата.

Какво е постигнато? Направен е исторически сравнителен анализ на образователното развитие на Йемен, като е отделено специално внимание на иновациите в просветната политика на обединен Йемен – политики, за преодоляване на неграмотността, безплатно задължително образование на децата от 6 до 15 г.,

приоритетното образование на момичетата, промени в системата и структурата на образованието в т.ч. и висшето и др. Ядрото на труда са втора и трета глава, които разкриват тенденциите в развитието и съвременното девическо образование в Йемен на базата на историческите дадености и закономерности, на анализ на съвременните педагогически реалности и законови нормативи, както и авторовото виждане по отношение на неговото светско и гражданско-професионално ориентиране. Предложени са, обобщени от историческата практика и възможностите според съвременното законодателство, идеи за усъвършенстване на образованието въобще, на образованието на момичетата и конкретно по отношение на формите, съдържанието, методите и средствата на девическото образование. Последната глава е посветена на историята на девическото образование в България и на картината на съвременната образователна система у нас. Въпреки че тази глава би могла да не е самостоятелно изведена, а да се включи като сравнителен анализ в предходните глави по съответните параграфи, разработката ѝ може да се приеме като база за сравнение, като демонстрация на познаването на системата у нас и като възможност за проекции и бъдещи взаимно обменни процеси.

6. Преценка на приносите и авторството на докторанта

Изведените в труда приноси са приемливи и съответстват на изследователската работа. Като обобщение могат да се изведат следните основни постижения:

- Изведен е обобщен идеен проект за оптимизиране на образователната система в Йемен на базата на социализацията и отчитане на непрекъснато променящите се съвременни условия на обществения живот и потребностите на личността;

- Налице е исторически преглед/история на девическото образование в Йемен, който е основа за анализ и обобщаване на положителния опит по посока на оптимизиране и повишаване на качеството на съвременното образование на жените, все повече съответстващо на предизвикателствата на XXI век;

- На базата на историческия йеменски опит и на сравнителните заемки от опита на България са обобщени препоръки за нов модел на образованието на момичетата и жените в Йемен, който да съответства на националните, икономическите, религиозните и политическите реалности на съвременността и на практика да модернизира

образованието на жените по пътя на повишаване на образователното им ниво и на все по-активното им включване в обществения живот.

7. Автореферат и публикации

Авторефератът представя труда по коректен и обобщен начин, но би могъл да е по-прецизно оформен, за да съответства максимално пълно и още по-точно на текста от дисертацията. Представените 9 публикации са достатъчни и са представителни като научен жанр – студии, статии, доклади.

8. Бележки и препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

В теоретичната част е възможна по-богата теоретична картина, обосновка и представяне на по-общи – не само за Йемен, педагогически и дидактически идеи и автори. Като цяло е възможна и една концептуално по-последователно центрирана изследователска линия и начин на изложение на текста.

Въпроси:

- Какво от опита на България в образованието въобще и в частност по отношение на девическото образование, бихте искали непременно да използвате в бъдещата си работа?

- С какво Ви обогати обучението и пребиваването Ви в България и какво от Вашия личен опит в България ще пренесете в живота и всекидневието си в Йемен?

ЗАКЛЮЧЕНИЕ: Въз основа на посочените достойнства и научни приноси, давам своята *положителна оценка* и предлагам на почитаемото научно жури *да присъди образователната и научна степен „доктор“* на Асма Ахмед Абдулла Каншун в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Теория на възпитанието и дидактика).

01.10. 2016 г.

Рецензент: .....

(проф. д-н Клавдия Сапунджиева)